

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Кафедра економічної теорії

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ БІЗНЕСУ (ПІДПРИЄМСТВА)»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність – 051 «Економіка»

Освітня програма/спеціалізація – «Бізнес-економіка»

Статус дисципліни – обов’язкова

Рік набору – 2018, 2019

Харків – 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)» для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 051 «Економіка» спеціалізації «Бізнес-економіка» фінансово-правового факультету. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2020. 21 с.

Розробник

Шевченко Людмила Степанівна – докторка економічних наук,
професорка

Гарант освітньої програми

Шевченко Людмила Степанівна – докторка економічних наук,
професорка

Затверджено на засіданні кафедри економічної теорії
(протокол № 10 від 12 червня 2020 р.)

Завідувачка кафедри Л. С. Шевченко

Зміст

1. Опис навчальної дисципліни.....	4
2. Очікувані результати навчання.....	5
3. Програма навчальної дисципліни.....	7
4. Обсяг і структура навчальної дисципліни.....	11
5. Теми лекційних і практичних занять.....	12
5.1. Теми лекційних занять.....	12
5.2. Теми практичних занять.....	13
6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання	15
7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни.....	18

1. Опис навчальної дисципліни

Робоча програма навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)» розроблена відповідно до освітньо-професійної програми «Бізнес-економіка» підготовки бакалаврів спеціальності 051 «Економіка» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки».

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень освіти	Дидактична структура навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5,0	Галузь знань – 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Обов'язкова	Обов'язкова
Модулів – 3		Рік підготовки: 4-й	Рік підготовки: 4-й
Загальна кількість годин – 150	Спеціальність – 051 «Економіка»	8-й	8-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4-6, самостійної роботи студента - 7-8.	Спеціалізація – «Бізнес-економіка» Рівень освіти – перший (бакалаврський)	Лекції	Лекції
		26 год.	8 год.
		Практичні заняття	Практичні заняття
		34 год.	10 год.
		Самостійна робота	Самостійна робота
		90 год.	132 год.
		Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)	Види контролю: поточний контроль; підсумковий контроль знань (іспит)

Мета навчальної дисципліни – засвоєння студентами основ сучасної теорії конкуренції, формування системного підходу до розуміння конкурентних ситуацій в галузі та на ринку, основних умінь і навичок конкурентного управління, розроблення та реалізації конкурентних стратегій підприємства в умовах зростаючої конкуренції на національних і глобальних ринках.

Завдання:

- формування системи теоретичних знань щодо сутності, видів і функцій конкуренції;
- опанування інструментарію комплексної конкурентної діагностики підприємства;
- розвиток умінь із обґрунтування конкурентних ризиків і агресивності конкурентного середовища підприємства, побудови конкурентної карти ринку;
- формування здатності до розроблення та реалізації конкурентної стратегії підприємства;
- набуття умінь із визначення форм і наслідків ведення конкурентної

війни, конкурентної розвідки та промислового шпіонажу в сучасному бізнесі; розроблення та реалізації дій щодо їх недопущення;

– оволодіння методологією, практичними методами та прийомами конкурентного управління підприємством;

– усвідомлення необхідності трансформації форм і методів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах глобальної конкуренції.

Пререквізити: «Мікроекономіка», «Міжнародна економіка», «Міжнародний бізнес», «Зовнішньоекономічна діяльність підприємства», «Менеджмент», «Маркетинг», «Економіка та фінанси підприємства», «Бізнес-потенціал розвитку підприємства», «Стратегії підприємства».

Кореквізити: «Економічна безпека підприємства».

Мова навчання – українська.

2. Очікувані результати навчання

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

1.	Застосувати фундаментальні знання теорії конкуренції для оцінки перспектив розвитку сучасних бізнес-систем.
2.	Пояснити джерела конкурентних переваг підприємств у XXI столітті.
3.	Використати знання конкурентного законодавства України для розроблення заходів із захисту економічної конкуренції в підприємницькій діяльності, захисту внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції.
4.	Здійснити конкурентний аналіз підприємства з наступним моделюванням критичних для нього бізнес-процесів і ризиків.
5.	Визначити ефективність стратегічного конкурентного управління підприємством.
6.	Спрогнозувати вплив конкурентних воєн на розвиток бізнесу та зміну бізнес-моделі підприємства.
7.	Проаналізувати можливості упередження конкурентних дій шляхом утворення стратегічних альянсів фірм-конкурентів.
8.	Розробити програму дій із забезпечення конкурентоспроможності підприємства шляхом упровадження інновацій та систем управління якістю продукції.
9.	Аргументувати пропозиції щодо форм і методів забезпечення конкурентоспроможності підприємств в умовах глобальної конкуренції.
10.	Сформулювати власні переконання щодо принципів, методів, цінностей соціально відповідального бізнесу.
11.	Усвідомити роль та значення «soft skills» у конкурентному управлінні підприємством – лідерства, уміння полагоджувати конфлікти, виявляти проблеми в бізнесі, креативності та особистої відповідальності менеджера.

Навчальна дисципліна забезпечує формування студентами загальних і спеціальних компетентностей та набуття результатів навчання, визначених освітньо-професійною програмою «Бізнес-економіка», а саме:

Загальних компетентностей:

ЗК8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК9. Здатність до адаптації та дій в новій ситуації.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК15. Уміння працювати в команді, визначати інтереси і мотиви поведінки інших осіб.

ЗК16. Здатність бути лідером, брати на себе відповідальність і працювати в критичних умовах.

ЗК18. Здатність до креативності у предметно-практичній діяльності.

Спеціальних компетентностей:

СК11. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів та із застосуванням сучасного методичного інструментарію.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з урахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

СК16. Здатність до аналітичної діяльності, спрямованої на економічне обґрунтування сучасних бізнес-стратегій.

СК17. Уміння визначати загрози економічній безпеці бізнесу, розробляти та впроваджувати заходи з їх запобігання.

СК18. Розуміння специфіки ведення міжнародного бізнесу, чинників досягнення конкурентних переваг на світових ринках.

Програмних результатів навчання:

ПРН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

ПРН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

ПРН22. Демонструвати гнучкість та адаптивність у нових ситуаціях, у роботі із новими об'єктами та у невизначених умовах.

ПРН25. Уміти аналізувати поведінку економічних агентів і ринків у глобальному середовищі, обирати пріоритети розвитку в умовах глобалізації бізнесу.

ПРН26. Уміти визначати бізнес-потенціал суб'єкта господарювання та напрями його розвитку в галузевому та регіональному контекстах.

ПРН27. Демонструвати базові навички розроблення ефективних бізнес-стратегій з урахуванням ресурсних обмежень, альтернатив вибору та наслідків реалізації на мікро-, мезо- і макрорівнях.

ПРН28. Застосовувати набуті теоретичні знання для створення системи економічної безпеки підприємства, моніторингу ризиків і загроз, розроблення заходів з їх усунення та нейтралізації.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. КОНКУРЕНТНИЙ АНАЛІЗ БІЗНЕСУ (ПІДПРИЄМСТВА)

Тема 1. Сучасні теорії конкуренції. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) у XXI столітті

Еволюція економічних концепцій конкуренції.

Сутність, види і функції конкуренції. Механізм конкурентної боротьби. Цінова конкуренція та її прийоми. «Мертва петля» фірми. Нецінова конкуренція.

Конкурентні переваги підприємства та їх джерела. Зовнішні і внутрішні конкурентні переваги. Теорія конкурентних переваг М. Портера. Матриця переваг VCG. Конкурентні переваги: «найвища цінність для споживача»; «інтелектуальний капітал» і «стрижневі (ключові) компетенції»; «партнерські відносини» та інші. Квазіпереваги підприємства в конкуренції.

Джерела конкурентних переваг підприємств у XXI столітті. Мультиринковість конкуренції. Глобальна конкуренція – новий феномен конкурентної боротьби. Гіперконкуренція. Конкуренція в економіці знань.

Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства): визначення і сутність.

Тема 2. Аналіз конкурентів і конкурентного середовища підприємства

Аналіз конкурентів. Матриця «товари – споживачі» П. Дойля. Модель «п'яти сил конкуренції» М. Портера, її можливості та обмеження. Поняття «суперконкурентів».

Типологія конкурентних ситуацій в галузі і на ринку. Оцінка ринкової частки підприємства, інтенсивності конкуренції та монополізму на ринках. Загальна частка чотирьох перших підприємств ринку (чотиричастковий показник концентрації). Індекс Герфіндаля (Herfindahl Index). Модифікований індекс Герфіндаля-Гіршмана (Herfindahl-Hirschman Index). Індекс Розенблюта. Індекс монопольної влади (індекс Лернера). Побудова конкурентної карти ринку. Діагностика конкурентних ризиків і агресивності конкурентного середовища підприємства. Аналіз стратегічних груп.

Регіональне і міжнародне конкурентне середовище підприємства. Глобальна конкуренція та її суб'єкти.

Тема 3. Конкурентна політика та конкурентне законодавство України

Сутність антимонопольної (конкурентної) політики. Американська та європейська системи антимонопольного регулювання.

Особливості визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку в Україні. Визначення товарних, територіальних та часових меж ринку. Зловживання монопольним

(домінуючим) становищем на ринку. Концентрація суб'єктів господарювання.

Захист економічної конкуренції та обмеження монополізму в підприємницькій діяльності. Поняття узгоджених та антиконкурентних узгоджених дій.

Недобросовісна конкуренція. Захист внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції.

Конкуренція і природні монополії.

Тема 4. Комплексна конкурентна діагностика підприємства

Конкурентна діагностика підприємства: зміст і форми організації. Основні об'єкти конкурентної діагностики. Види конкурентної діагностики: аналітична, експертна, імітаційна. Експрес-діагностика і комплексна діагностика. Інформаційне забезпечення конкурентної діагностики. Цикл конкурентної інформації. Збір та аналіз інформації про конкуренцію на ринку.

SWOT-аналіз та SNW-аналіз конкурентних можливостей підприємства.

Здійснення комплексної оцінки конкурентоспроможності підприємства за показниками динаміки господарської діяльності (за товарною масою і маркетинговим комплексом підприємства; за показниками науково-дослідницького і виробничого потенціалу; за показниками використання людських ресурсів; за показниками фінансової стабільності). Конкурентоспроможність і вартість підприємства.

Модуль 2. СТРАТЕГІЧНЕ КОНКУРЕНТНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ

Тема 5. Методологія сучасного конкурентного управління підприємством

Конкурентне управління в сучасній концепції менеджменту. Системний, маркетинговий, динамічний та ситуаційний підходи до конкурентного управління.

Конкурентне управління і стратегічний менеджмент. Конкурентне управління і конкурентний бізнес-консалтинг. Необхідність усвідомлення керівником і менеджером значення «soft skills» у конкурентному управлінні підприємством – лідерства, вміння полагоджувати конфлікти, виявляти проблеми в бізнесі, креативності та особистої відповідальності менеджера.

Соціальна відповідальність бізнесу в конкурентному середовищі.

Тема 6. Розроблення конкурентної стратегії підприємства

Поняття стратегії підприємства. Стратегічна зона господарювання і стратегічна бізнес-одиниця (СБО) підприємства.

Господарський портфель підприємства. Застосування матричного аналізу до обґрунтування СБО з перевагами в конкурентній боротьбі.

Конкурентні стратегії М. Портера. Лідерство за витратами

виробництва. Стратегія диференціації. Стратегія фокусування. Конкурентні стратегії Ф. Котлера і Р. Сінгха. Модель «основні компетенції» (інтелектуального лідерства).

Тема 7. Конкурентні війни: стратегії ведення. Конкурентна розвідка і промисловий шпіонаж

Логіка сучасного бізнесу: війна, партнерство, гра? Поняття конкурентної війни. Війна за ресурси. Війна за споживача (частку ринку). Маркетингова війна.

Цінова війна та її механізм. Інформаційна війна: сутність, цілі, методи. Рекламна війна. Війна брендів. Війна інновацій. Репутаційна війна. Нематеріальні активи підприємства як об'єкт конкурентної війни. Сучасні засоби ведення конкурентної війни.

Модель «атака – оборона». Стратегії атаки на конкурента. Підготовка атаки та дії тих, хто атакує. Основні індикатори атаки. Дії тих, хто захищається. Стратегії захисту. Бюджет конкурентної війни.

Конкурентна розвідка: сутність, цілі, методи і прийоми. Законні методи і заборонені прийоми в конкурентній розвідці. Промисловий шпіонаж.

Тема 8. Реляційні (партнерські) стратегії конкуренції

Партнерські відносини і конкуренція. Стратегія кооперації.

Упередження конкурентних дій у системі «виробник – споживач продукції (послуг)». Упередження конкурентних дій у системі «виробник – постачальник ресурсів».

Стратегічні альянси виробників. Альянси підприємств-конкурентів: інтеграційні, псевдоконцентраційні, комплементарні.

Організації саморегулювання бізнесу в галузі.

Тема 9. Стратегії та економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції

Особливості виходу підприємства на міжнародні ринки. Стадії інтернаціоналізації діяльності підприємства. Основні типи експортної поведінки підприємства.

Еволюція конкурентної стратегії підприємства під впливом міжнародних чинників. Глобальні конкурентні переваги і конкурентоспроможність підприємства. Стратегії міжнародної конкуренції М. Портера.

Економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції. Демпінг. Антидемпінгове розслідування. Субсидований імпорт. Антисубсидуційна процедура. Імпорт, що з причинює значні втрати національному товаровиробнику. Спеціальне розслідування. «Чорний» і «сірий» імпорт та методи боротьби з ними.

Модуль 3. ТРАНСФОРМАЦІЯ ФОРМ І МЕТОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Тема 10. Конкуентоспроможність шляхом інновацій

Взаємообумовленість конкуренції, інновацій та конкурентоспроможності підприємств. Роль інновацій у глобальній конкуренції. Поняття «інноваційної конкуренції» та «інноваційної конкурентоспроможності».

Сутнісна характеристика та класифікація інновацій. Технічні та технологічні інновації. Інновації продукту, послуг, бізнес-моделі, зростання ефективності виробництва, використання ресурсів, маркетингу та ін. Радикальні інновації та їх вплив на економіку. Підривні інновації.

Інноваційний процес та його складові. Інноваційний цикл. Життєвий цикл інновації. Інноваційна діяльність та інноваційна активність підприємства. Класифікація підприємств залежно від ступеня інноваційної активності. Інноваційне підприємство. Інноваційно-активне підприємство.

Конкуентні стратегії інноваційного підприємства. Теорії «багряного» та «блакитного» океанів В. Ч. Кіма і Р. Моборн: сутність, порівняльний аналіз, досвід застосування в бізнес-організаціях.

Реалізація інноваційної стратегії. Формування стратегічного лідерства та стратегічного інноваційного мислення менеджерів. Створення інноваційної культури підприємства.

Тема 11. Якість як атрибут конкурентоспроможності

Сучасна концепція якості. Менеджмент якості як фундамент забезпечення конкурентоспроможності сучасного підприємства.

Якість товару як атрибут конкурентоспроможності. «Ціна якості». Система управління якістю в аспекті конкурентної боротьби. Концепція управління якістю TQM. Цикл TQM. Стандартизація продукції. Стандарти ISO. Сертифікація продукції.

Якість управління підприємством. Забезпечення ефективного функціонування системи управління якістю. Якість управління функціональними областями підприємства. Якість управління ресурсами.

Якість бізнес-процесів і конкурентоспроможність підприємства. Сутність, класифікація, види бізнес-процесів. Комплексний підхід до розробки системи управління організацією, орієнтованої на процеси. Критерії якості та основні показники бізнес-процесів. Реінжиніринг бізнес-процесів: передумови, принципи, методи, форми.

Якість бізнес-моделей. Бізнес-моделі платформних компаній.

Тема 12. Формування конкурентоспроможного персоналу

Менеджер-лідер і його роль в умовах конкуренції. Стилї лідерства.

Поведінка персоналу в умовах внутрішньої і зовнішньої конкуренції. Мотивація та стимулювання праці: форми і методи. Мотивація конкуренцією. Система stack ranking, її суперечності та альтернативи.

Команди та їх типи. Ролі членів команди. Командоутворення і

внутрішня конкуренція на підприємстві. Оцінка ефективності роботи команди. Поняття конкурентоспроможної команди персоналу.

Розвиток персоналу як чинник конкурентоспроможності підприємства. Форми навчання та розвитку персоналу. Поняття організації, яка навчається. Внутрішньокорпоративна програма розвитку та навчання персоналу. Корпоративний університет. Система управління знаннями та її впровадження на підприємстві.

Організаційна культура та бізнес-етика як інструменти конкурентного управління. Типи організаційної культури. Кодекси корпоративної етики.

Тема 13. Конкурентоспроможність підприємства у цифровій економіці

Четверта промислова революція. Концепція промислового розвитку Індустрія 4.0. Цифрова економіка. Цифрова трансформація бізнесу. Індекс цифрової трансформації.

Перебудова системи ведення бізнесу та менеджменту підприємства у цифровій економіці: вибір способу цифрової трансформації та способу переходу від типових до інноваційних цифрових бізнес-моделей; розроблення цифрових і онлайн стратегій. Цифрова фірма. Створення спеціального підрозділу та посади директора з цифрових технологій / головного цифрового директора – Chief Digital Officer (CDO). Цифрові платформи і платформні організації. Типологія цифрових платформ.

Цифрова компетентність працівників та передумови її формування. Роль цифрових експертів у розвитку підприємства.

Штучний інтелект. Машинне мислення, машинне навчання, робототехніка та їх вплив на конкурентоспроможність підприємства.

4. Обсяг і структура навчальної дисципліни

Тема навчальної дисципліни	Обсяг у годинах							
	Денна форма				Заочна форма			
	Усього	У тому числі			Усього	У тому числі		
Л		ПЗ	СРС	Л		ПЗ	СРС	
Модуль 1. Конкурентний аналіз бізнесу (підприємства).								
1. Сучасні теорії конкуренції. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) у XXI столітті.	10	2	2	6	10			10
2. Аналіз конкурентів і конкурентного середовища підприємства.	10	2	2	6	10	2	2	6
3. Конкурентна політика та конкурентне законодавство України.	12	2	2	8	12			12
4. Комплексна конкурентна діагностика підприємства.	14	2	4	8	14	2	2	10
<i>Разом</i>	<i>46</i>	<i>8</i>	<i>10</i>	<i>28</i>	<i>46</i>	<i>4</i>	<i>4</i>	<i>38</i>

Модуль 2. Стратегічне конкурентне управління підприємством.								
5. Методологія сучасного конкурентного управління підприємством.	10	2	2	6	10			10
6. Розроблення конкурентної стратегії підприємства.	20	2	4	14	20	2	2	16
7. Конкурентні війни: стратегії ведення. Конкурентна розвідка і промисловий шпіонаж.	10	2	2	6	10			10
8. Реляційні (партнерські) стратегії конкуренції.	10	2	2	6	10			10
9. Стратегії та економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції.	10	2	4	4	10		2	8
<i>Разом</i>	<i>60</i>	<i>10</i>	<i>14</i>	<i>36</i>	<i>60</i>	<i>2</i>	<i>4</i>	<i>54</i>
Модуль 3. Трансформація форм і методів забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах.								
10. Конкурентоспроможність шляхом інновацій.	14	2	4	8	14	2		12
11. Якість як атрибут конкурентоспроможності.	10	2	2	6	10			10
12. Формування конкурентоспроможного персоналу.	10	2	2	6	10		2	8
13. Конкурентоспроможність підприємства у цифровій економіці.	10	2	2	6	10			10
<i>Разом</i>	<i>44</i>	<i>8</i>	<i>10</i>	<i>26</i>	<i>44</i>	<i>2</i>	<i>2</i>	<i>40</i>
Усього годин / кредитів ECTS	150 / 5,0	26	34	90	150 / 5,0	8	10	132

5. Темі лекційних і практичних занять

5.1. Темі лекційних занять

Темі навчальної дисципліни	Темі лекцій	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Конкурентний аналіз бізнесу (підприємства).			
1. Сучасні теорії конкуренції. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) у XXI столітті.	1. Сучасні теорії конкуренції. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) у XXI столітті.	2	
2. Аналіз конкурентів і конкурентного середовища	2. Аналіз конкурентів і конкурентного середовища	2	2

підприємства.	підприємства.		
3. Конкурентна політика та конкурентне законодавство України.	3. Конкурентна політика та конкурентне законодавство України.	2	
4. Комплексна конкурентна діагностика підприємства.	4. Комплексна конкурентна діагностика підприємства.	2	2
Модуль 2. Стратегічне конкурентне управління підприємством.			
5. Методологія сучасного конкурентного управління підприємством.	5. Методологія сучасного конкурентного управління підприємством.	2	
6. Розроблення конкурентної стратегії підприємства.	6. Розроблення конкурентної стратегії підприємства.	2	2
7. Конкурентні війни: стратегії ведення. Конкурентна розвідка і промисловий шпіонаж.	7. Конкурентні війни: стратегії ведення. Конкурентна розвідка і промисловий шпіонаж.	2	
8. Реляційні (партнерські) стратегії конкуренції.	8. Реляційні (партнерські) стратегії конкуренції.	2	
9. Стратегії та економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції.	9. Стратегії та економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції.	2	
Модуль 3. Трансформація форм і методів забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах.			
10. Конкурентоспроможність шляхом інновацій.	10. Конкурентоспроможність шляхом інновацій.	2	2
11. Якість як атрибут конкурентоспроможності.	11. Якість як атрибут конкурентоспроможності.	2	
12. Формування конкурентоспроможного персоналу.	12. Формування конкурентоспроможного персоналу.	2	
13. Конкурентоспроможність підприємства у цифровій економіці.	13. Конкурентоспроможність підприємства у цифровій економіці.	2	
Усього		26	8

5.2. Теми практичних занять

Теми навчальної дисципліни	Теми практичних занять	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Конкурентний аналіз бізнесу (підприємства).			
1. Сучасні теорії конкуренції. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) у XXI столітті.	1. Сучасні теорії конкуренції. Конкурентні переваги і конкурентоспроможність бізнесу (підприємства) у XXI столітті.	2	
2. Аналіз конкурентів і	2. Аналіз конкурентів і	2	2

конкурентного середовища підприємства.	конкурентного середовища підприємства.		
3. Конкурентна політика та конкурентне законодавство України.	3. Конкурентна політика та конкурентне законодавство України.	2	
4. Комплексна конкурентна діагностика підприємства.	4. Комплексна конкурентна діагностика підприємства.	2	2
	Колоквіум	2	
Модуль 2. Стратегічне конкурентне управління підприємством.			
5. Методологія сучасного конкурентного управління підприємством.	5. Методологія сучасного конкурентного управління підприємством.	2	
6. Розроблення конкурентної стратегії підприємства.	6.1. Господарський портфель підприємства. Обґрунтування СБО з перевагами в конкурентній боротьбі.	2	2
	6.2. Розроблення конкурентної стратегії підприємства.	2	
7. Конкурентні війни: стратегії ведення. Конкурентна розвідка і промисловий шпіонаж.	7. Конкурентні війни: стратегії ведення. Конкурентна розвідка і промисловий шпіонаж.	2	
8. Реляційні (партнерські) стратегії конкуренції.	8. Реляційні (партнерські) стратегії конкуренції.	2	
9. Стратегії та економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції.	9. Стратегії та економічна безпека національного товаровиробника у міжнародній конкуренції.	2	2
	Колоквіум	2	
Модуль 3. Трансформація форм і методів забезпечення конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах.			
10. Конкурентоспроможність шляхом інновацій.	10.1. Роль інновацій у глобальній конкуренції. Сутнісна характеристика та класифікація інновацій.	2	
	10.2. Конкурентні стратегії інноваційного підприємства. Формування інноваційного мислення менеджерів.	2	
11. Якість як атрибут конкурентоспроможності.	11. Якість як атрибут конкурентоспроможності.	2	
12. Формування конкурентоспроможного персоналу.	12. Формування конкурентоспроможного персоналу.	2	2
13. Конкурентоспроможність підприємства у цифровій економіці.	13. Конкурентоспроможність підприємства у цифровій економіці.	2	
Усього		34	10

6. Форми педагогічного контролю, засоби та критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувальної бально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань студентів включає:

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на практичних заняттях із застосуванням таких *засобів*: усне, письмове або експрес-опитування, виконання тестових завдань, розв'язання практичних завдань або задач, захист кейсу, підготовка і захист реферату за ініціативи студента, peer review, контрольна робота.

У ході практичного заняття студент може отримати оцінку за чотириохальною шкалою (0, 3, 4, 5). За результатами практичних занять із кожного з трьох модулів розраховується середньоарифметична кількість балів (максимальна оцінка – 5 балів), що включається до підсумкової оцінки знань;

– контроль якості засвоєння студентами програмного матеріалу навчальної дисципліни на колоквіумах. Проводяться два колоквіуми. Максимальна оцінка з кожного колоквіуму становить 10 балів.

Протягом семестру студенти виконують завдання для *самостійної роботи* (підготовка усної доповіді, презентації, есе, реферату тощо). Максимальна кількість балів за самостійну роботу – 5.

Формою *підсумкового контролю* знань студентів з дисципліни є іспит, що оцінюється за шкалою від 0 до 60 балів. Іспит складається в усній формі за білетами до іспиту. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та самостійної роботи, за якої студент допускається до іспиту, становить 25 балів.

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів:

Поточний контроль					Самостійна робота студентів	Підсумковий контроль Іспит	Підсумкова оцінка знань
Практичні заняття			Колоквіуми				
Модуль № 1	Модуль № 2	Модуль № 3	Колоквіум № 1	Колоквіум № 2			
max 5	max 5	max 5	max 10	max 10	max 5	max 60	max 100

Критерії оцінювання з дисципліни «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)»

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
--------------	-----------------	-------------------------------

Поточний контроль на практичному занятті	Max 5	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	4	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Колоквіум	Max 10	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з тем, можливі окремі несуттєві недоліки.
	9	Результати опрацювання матеріалу високі, але незначна кількість несуттєвих помилок.
	8	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	7	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	6	Мінімальні результати, достатні для отримання позитивної оцінки.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка самостійної роботи студента	Max 5	Глибоке знання проблем, пов'язаних із темою дослідження, вільне володіння матеріалом, вміння самостійно й творчо мислити, знаходити, узагальнювати, аналізувати матеріал, робити самостійні теоретичні та практичні висновки.
	4	У роботі розкрито основні положення теми, але є деякі неточності у викладанні матеріалу, теоретичні поняття недостатньо підкріплено фактичними даними.
	3	Основні положення теми розкрито, але деякі питання висвітлено неповно. Студент добре володіє матеріалом, але відсутня творчість та самостійність у дослідженні.
	2	Основні теоретичні питання висвітлено поверхнево, немає висновків або висновки не мають самостійного характеру; студент слабо володіє матеріалом.
	1	Основні положення теми висвітлено поверхнево, теоретичні положення не підкріплені фактичним матеріалом; немає висновків; студент слабо володіє матеріалом роботи.
	Min 0	Основні положення теми висвітлено поверхнево, з великою кількістю помилок; немає висновків; студент не володіє матеріалом роботи.
	Іспит	Max 60
55		1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою.

		3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для у практичної роботи.
	50	1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих неточностей. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.
	45	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки і суттєві неточності у відповіді на іспиті за наявності знань до їх самостійного усунення або за допомогою викладача.
	40	1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Помилки у відповіді на іспиті за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.
	35	1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Наявність помилок у відповіді на іспиті.
	Min 0	1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни «Конкурентоспроможність бізнесу (підприємства)» виставляється в залікову книжку відповідно до такої шкали:

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100- бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	5	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками	4	80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79

D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків	3	70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	2	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34

7. Інформаційне забезпечення навчальної дисципліни

7.1. Нормативно-правові акти.

Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01. 2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6> (дата звернення: 05.05.2020).

Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. №№ 40-44. Ст. 356. Дата оновлення: 28.02. 2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 05.05.2020).

Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 р. № 3659-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 50. Ст. 472. Дата оновлення: 19.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12> (дата звернення: 25.05.2020).

Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. *Відомості Верховної ради*. 1996. № 36. Ст. 164. Дата оновлення: 12.11.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 05.05.2020).

Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-ІІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 12. Ст. 64. Дата оновлення: 19.09.2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14> (дата звернення: 05.05.2020).

Про інвестиційну діяльність: Закон України від 18.09.1991 № 1560-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1991. № 47. Ст. 646. Дата оновлення: 08.06.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 05.05.2020).

Про інноваційну діяльність: Закон України від 04.07.2002 № 40-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст. 266. Дата оновлення: 16.10.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15> (дата звернення: 05.05.2020).

7.2. Література

Основна література

Шевченко Л. С. Конкурентное управление: учеб. пособие. Харьков: Еспада, 2004. 520 с.

Шевченко Л. С. Оцінка конкурентоспроможності підприємства.

Економіка підприємства: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2014. Розділ 10. С. 168-185.

Шевченко Л. С. Стратегічний менеджмент і стратегічне планування діяльності організації. *Менеджмент*: навч. посіб. / за заг. ред. Л. С. Шевченко. Харків: Право, 2013. Розділ 5. С. 54-82. URL: http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/POSIBNIKI_2013/Menedgment_2013.pdf (дата звернення: 12.06.2020).

Шевченко Л. С., Торкатюк В. И., Кизим Н. А., Шутенко А. Л. Конкурентная диагностика фирмы: концепция, содержание, методы: монография. Харьков: ИД «ИНЖЕК», 2008. 240 с.

Додаткова література

Варналій З. С. Конкуренція і підприємництво: моногр. Київ: Знання України, 2015. 463 с.

Кім В. Ч., Моборн Р. Стратегія Блакитного Океану. Як створити безмарний ринковий простір і позбутися конкуренції. Київ: Книжковий клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2016. 384 с.

Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / за заг. ред. О. Г. Янкового. Одеса: Атлант, 2013. 470 с. URL: http://oneu.edu.ua/wp-content/uploads/2018/01/monografiya_ep_2013.pdf

Кузьмін О. Є., Мельник О. Г., Романко О. П. Конкурентоспроможність підприємства: планування та діагностика: монографія / за заг. ред. д.е.н., проф. Кузьміна О. Є. Івано-Франківськ: ІФНТУНГ, 2011. 180 с. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/92533113.pdf>

Лупак Р. Л., Васильців Т. Г. Конкурентоспроможність підприємства : навч. посіб. Львів: Видавництво ЛКА, 2016. 484 с. URL: http://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/kafedry/Ekonomiky/Docs/Konkurentospromozhnist_p-va_Lupak_Vasilciv.pdf

Романюк Л. М. Конкурентоспроможність підприємства: посібник до вивчення дисципліни 8.03050401. Кіровоград: КНТУ, 2014. 152 с. URL: <http://dspace.kntu.kr.ua/jspui/bitstream/123456789/5809/1/Konkurentospromozhni%20st%20CA%B9%20pidpryyemstva%20posibnyk.pdf>

Цибульська Е. І. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. для студентів, які навчаються за спец. 051 – Економіка / Е. І. Цибульська; Нар. укр. акад. Харків: Вид-во НУА, 2018. 320 с. URL: http://www.dut.edu.ua/uploads/1_1767_46483511.pdf

Шевченко Л. С. Стратегічний бізнес-консалтинг: навч. посіб. Харків: Право, 2019. 302 с.

Шевченко Л. С. Стратегічний інноваційний менеджмент: навч. посіб. Харків: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 155 с.

7.3. Інтернет-ресурси.

Електронний архів-репозитарій Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).

- Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку. URL: <http://www.ssmc.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт наукового журналу «Економіка України». URL: <http://www.economukraine.com.ua/index.php> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт збірника наукових праць «Економічна теорія та право». URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт науково-теоретичного журналу «Економічна теорія». URL: <http://etet.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Інституту демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи Національної академії наук України. URL: <http://www.idss.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Інституту економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org/external/> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <http://www.me.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL: <http://www.minfin.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Національного Банку України. URL: <http://www.bank.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbu.gov.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org/uk/country/ukraine> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <https://www.wto.org> (дата звернення: 12.06.2020).
- Офіційний сайт «Мережа аналітичних центрів України». URL: <http://www.intellect.org.ua> (дата звернення: 12.06.2020).
- Journal website «Journal of Economic Theory». URL: <https://www.journals.elsevier.com/journal-of-economic-theory> (дата звернення: 12.06.2020).

7.4. СЕНМК.

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс

кафедри економічної теорії. URL:
http://library.nlu.edu.ua/index.php?option=com_k2&view=itemlist&task=category&id=149:kafedra-ekonomichnoi-teorii&Itemid=151.

7.5. Матеріально-технічне забезпечення навчальної дисципліни

Передплачено доступ до Інформаційно-правових систем ЛІГА:ЗАКОН (Система ГРАНД та Система аналізу судових рішень VERDICTUM).

Доступ можливий у залі правової інформації Навчально-бібліотечного комплексу (вул. Пушкінська 84-А, 3 поверх).